

Mastopathie en carcinoom

In hun artikel „Mastopathie en Carcinoom” stellen VAN SLOOTEN en HAMPE (1973) dat mammografie eigenlijk alleen geschikt is om in twijfelgevallen een mammacarcinoom waarschijnlijker te maken en waarde kan hebben voor het bepalen van de plaats voor een proefexcisie bij uitgebreide afwijkingen. Een dergelijke opvatting kan bijna alleen het gevolg zijn van onvoldoende persoonlijke ervaring met de moderne mammografie met behulp van een speciale röntgen-apparatuur uitgerust met een molybdeenanode. Mammografie met andere apparatuur kan beter achterwege gelaten worden, niet alleen omdat daardoor de methode in diskrediet wordt gebracht, maar ook omdat daaruit voor de individuele patiënt verkeerde conclusies kunnen worden getrokken.

Reeds in de eerste 1½ jaar dat wij over adequate apparatuur beschikten, vonden wij op een totaal van 76 bij mammografie gediagnosticeerde carcinomen 19 die niet palpabel waren en geen pijnklachten veroorzaakten. In het merendeel der gevallen betrof dit ofwel tumoren in de andere mamma dan die welke onder verdenking stond, ofwel bevindingen bij controle van de „gezonde” mamma na behandeling van de heterolaterale mamma wegens carcinoom.

Zodra de chirurgen van de waarde van deze methode overtuigd zijn, ontstaat voor hen ook de noodzaak tot nauwe samenwerking met de röntgendiagnosticus, aangezien vaak zo kleine tumoren ontdekt worden, dat de chirurg bij de proefexcisie in het onzekere verkeert of het tumortje verwijderd is. Door röntgenonderzoek van het biopt kan dan aan de patholoog-anatoom veel tijd bespaard worden (STARK en WAY 1970). Ook uit de literatuur blijkt dat zg. vals-positieve röntgendiagnosen achteraf vals-negatieve proefexcisies waren (MARTIN en GALLAGER 1971).

In plaats van het door VAN SLOOTEN en HAMPE gestelde zou men beter kunnen zeggen:

1. Mammografie is bij uitstek geschikt om zeer kleine nog niet palpabele tumoren te ontdekken. Als zodanig is deze methode een van de belangrijkste aanwinsten van de röntgendiagnostiek in de laatste jaren, omdat vooral door vroege diagnose de kans op curatieve therapie sterk verbeterd wordt (ROSEN e.a. 1970; SHAPIRO 1971).

2. In een hoog percentage van de gevallen kan d.m.v. mammografie met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid de diagnose „carcinoom” of „niet maligne afwijking” gesteld worden (HENDRIKS 1972).

3. Door toepassing van mammografie blijkt het aantal proefexcisies sterk toe te nemen, maar zij worden na een betere selectie gedaan en geven dan een hoger percentage positieve bevindingen.

4. De waarde van de mammografie voor de *lokalisatie* van een tumor ligt vooral op het gebied van de zeer kleine afwijkingen (EGAN 1971).

Literatuur: EGAN, R. L. (1971) Contributions of mammography in the detection of early breast cancer. *Cancer*, december. — HENDRIKS, J. H. C. L. (1972) *Ned. T. Geneesk.* 116, 293 en 1978. — MARTIN, J. E. en H. S. GALLAGER (1971) Mammographic diagnosis of minimal breast cancer. *Cancer*, december. — ROSEN, P., R. SNIJDER e.a. (1970) Detection of occult carcinoma in the apparently benign breast biopsy through specimen radiography. *Cancer*, oktober. — SHAPIRO, STRAX e.a. (1971) Periodic breast cancer screening in reducing mortality from breast cancer. *J. Amer. med. Ass.* 215, maart. — SLOOTEN, E. A. VAN en J. F. HAMPE (1973) *Ned. T. Geneesk.* 117, 190. — STARK, A. M. en S. WAY (1970) Screening for breast cancer. *Lancet* II, 407.

Nijmegen, februari 1973

J. H. C. L. HENDRIKS

Het is al gebleken dat de trefzekerheid van de proefexcisie met verbeteringen van de techniek gaat stijgen. Dat blijkt ook uit het door collega HENDRIKS genoemde toenemen van het percentage positieve bevindingen. Het is alleen niet duidelijk of dit het gevolg is van een verscherping van de indicatie tot proefexcisie bij afwijkingen die bij fysische diagnostiek zijn waargenomen, of van de niet op een afwijking gerichte mammografie-controle van de personen in de risicogroep. Het toegenomen aantal proefexcisies doet het laatste vermoeden, maar de 19 carcinomen die bij patiënten zonder verschijnselen werden gevonden, kunnen alleen zowel het aantal proefexcisies als het percentage positieve bevindingen hebben doen toenemen wanneer het totale aantal proefexcisies dat verricht werd, vrij klein is geweest.

Verscherping van de indicatie tot proefexcisie bij patiënten met waarneembare afwijkingen kan slechts leiden tot verlaging van het aantal verrichte biopsieën indien het aanbod van patiënten per jaar ongeveer gelijk blijft — maar misschien neemt het aantal nieuwe patiënten per jaar in Nijmegen bijzonder sterk toe doordat bekend wordt dat er optimale mammografie kan worden uitgevoerd.

Met het laatste punt van het commentaar kunnen wij het geheel eens zijn. Het is zeker te verwachten, dat door verbeteringen van de techniek van mammografie vaker kleine carcinomen zullen kunnen worden ontdekt. Daarom is het aan te raden bij vrouwen in de risicogroep regelmatig mammografie uit te voeren. Welke frequentie dit onderzoek zal moeten hebben om efficiënt te zijn, is nog moeilijk te zeggen.

Hoewel in punt 2 van het commentaar van collega HENDRIKS terecht wordt gezegd, dat met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid de diagnose „carcinoom” op een mammogram gesteld kan worden, lijkt de bewering dat met even grote zekerheid een carcinoom kan worden uitgesloten toch voorbarig. Om zo iets te kunnen zeggen moet men toch beschikken over gegevens van een zeer grote groep personen bij wie een voor carcinoom negatief mammogram werd gemaakt en die lange tijd goed gevolgd zijn.

Amsterdam, maart 1973

E. A. VAN SLOOTEN

BERICHTEN

Buitenland

DUITSLAND (B.R.)

Neckar-water levensgevaarlijk. Van de rivieren in de Duitse Bondsrepubliek zijn de Elbe en de Weser het sterkst verontreinigd met gevaarlijke mineralen, aldus een publikatie van het „Laboratorium für Sedimentforschung” te Heidelberg. Van de acht metalen waarvan het gehalte werd bepaald, bevatte het water van beide rivieren 0,2 pct, terwijl Neckar, Doñau, Rijn, Ems en Main „slechts” 0,1 pct bevatten. Het hoofd van het laboratorium, Prof. Dr. GERMAN MÜLLER, verklaarde dat de Elbe bovenaan op de „Belastungstabelle” staat ten aanzien van kwik en lood, terwijl de Weser veel zink en kobalt bevat. Volgens de Heidelbergse deskundigen is het levensgevaarlijk, het water uit de Neckar te drinken, aangezien daarin vooral het zwaar-giftige cadmium voorkomt. (*Ärztl. Prax.*, 24 febr. bl. 723.)

GROOT-BRITTANNIË

Operatief herstel van eileiders na operationele sterilisatie. Het aantal operationele sterilisaties van vrouwen is in de laatste jaren voortdurend toegenomen, vooral het aantal sterilisaties die als complementering van een abortus werden uitgevoerd.